

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 1781/2019
19.09.2019. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Браниславе Апостоловић, председника већа, Бранислава Босиљковића и Бисерке Живановић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Јелена Драгојловић, адвокат из ..., против туженог Привредно друштво за производњу, изградњу и ремонт електроенергетских објеката „Електромонтажа“ Д.О.О. Краљево, чији је пуномоћник Мирјана Рајић-Илић, адвокат из ..., ради накнаде за иновацију, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж4 1/18 од 04.12.2018. године, у седници већа одржаној 19.09.2019. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж4 1/18 од 04.12.2018. године.

ОДБИЈА СЕ захтев туженог за накнаду трошкова поступка по ревизији.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Краљеву П4 1/18 од 08.02.2018. године, ставом првим изреке, одбачена је тужба тужиоца у делу којим је тражио да се утврди да модификација универзалне тестере марке „Evolution EV 0335 raptor“ представља техничко унапређење машине и поступка израде, те да је тужени дужан да то призна. Ставом другим изреке, обавезан је тужени да тужиоцу на име накнаде за техничко унапређење машине и поступка израде плати износ од 28.000,00 динара са законском затезном каматом почев од 17.06.2016. године до исплате, у року од 15 дана од пријема одлуке. Ставом трећим изреке, обавезан је тужени да тужиоцу на име накнаде трошкова парничног поступка исплати износ од 73.073,66 динара, у року од 15 дана од пријема одлуке.

Пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гж4 1/18 од 04.12.2018. године, ставом првим изреке, преиначена је пресуда Вишег суда у Краљеву П4 1/18 од 08.02.2018. године у ставу другом изреке, тако што је одбијен тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се обавезе тужени да му на име накнаде за техничко унапређење машина и поступка израде плати износ од 28.000,00 динара са законском затезном

каматом почев од 17.06.2016. године до исплате. Ставом другим изреке, обавезан је тужилац да туженом на име накнаде трошкова парничног поступка исплати износ од 75.640,00 динара, у року од 15 дана од дана пријема одлуке.

Против наведене правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилац је благовремено, преко пуномоћника, изјавио ревизију због погрешне примене материјалног права.

Тужени је благовремено поднео суду одговор на ревизију тужиоца.

Испитујући правилност побијане одлуке на основу члана 408. у вези члана 403. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/11, 49/13-УС, 74/13-УС, 55/14 и 87/18 - у даљем тексту: ЗПП), Врховни касациони суд је нашао да ревизија тужиоца није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју се у ревизијском поступку пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је био запослен у периоду од 1999. године до јуна 2015. године код туженог и то на радном месту бравар монтер. Током 2007. године тужени је купио нову машину за сечење материјала која није коришћена, већ је стајала у магацину, а сечење лимова је вршено ручно. Из тог разлога код тужиоца се створила идеја да ту машину модификује на начин да се уз помоћ ње обављају одређени послови око припреме и прављења ормара. По добијању дозволе од управника, тужилац је уз посао који је иначе редовно обављао, за три дана урадио и модификацију те машине, а за шта је користио делом и отпадни материјал који је био у хали, а приликом монтирања помагао му је и један колега. Захваљујући тој модификацији машине, уштеда у самом времену израде ормара била је сигурно 1:8, радни простор је био чистији, те је дошло до побољшања услова рада. Тужилац се писменим путем обратио послодавцу са захтевом за накнаду, због чега је формирана Комисија од три члана са задатком да преиспита захтев тужиоца од 21.01.2015. године за исплату новчане накнаде по основу остварене техникотехнолошке иновације у процесу производње. Комисија је присуствовала демонстрацији рада на тој машини, а из разговора са запосленима који најчешће раде на тој машини су сазнали да је тужилац направио постоље са стегама и за профиле који су у процесу производње коришћени и на тај начин је олакшао начин обраде, скраћено време прецизног сечења и смањен ризик од повреде рада, с тим да Комисија није могла да одреди колику новчану уштеду у процесу производње доноси послодавцу рационализација коју је учинио тужилац, али у циљу подстицања других запослених да на свом радном месту утврђују уштеду у току рада и испољавају самоиницијативу, предложила је да се тужиоцу за скраћивање времена и прецизност обраде, као и смањења ризика од повреде на раду на конкретној машини исплати једнократна новчана награда прилагођена могућностима послодавца. Вештачењем од стране судског вештака машинске струке је утврђено да наведена преправка предметне машине коју је тужилац учинио не представља техничку и технолошку иновацију, већ прадставља техничко унапређење. Иновација представља примену новог или значајно побољшаног производа, а наведена преправка нема ничег новог што није познато инжењерској пракси и представља стандардни познат начин преправке ове машине, која такође има и недостатке који се могу боље извести. Наведена преправка је допринела унапређењу

процеса рада, уштеди у времену потребном за рад на истој, као и побољшању безбедности на раду лица која обављају рад на тој тестери, па и на унапређењу финансијских ефеката, односно, опште већој продуктивности рада. Процењена вредност за наведене преправке износи: израда пројекта реконструкције машина 13.000,00 динара, израда елемената за реконструкцију без утрошеног материјала 18.000,00 динара, умањено за две дневнице у износу по 3.000,00 динара, јер је дорада вршена у радно време, тако да је укупна вредност преправке 28.000,00 динара.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је сагласно одредбама чл. 108. и 111. Закона о патентима („Службени лист СЦГ“, бр. 32/04), који је важио у време када је учињено техничко унапређење, те одредбе члана 52. Правилника о раду туженог, закључио да наведеним одредбама није било предвиђено техничко унапређење као вид проналаска из радног односа, нити критеријуми за утврђење висине накнаде, али да тужиоцу у смислу одредбе члана 600. Закона о облигационим односима припада право на накнаду за обављени посао, тј. преправку машине коју је тужени потом користио и истом постигао унапређење процеса рада и уштеду времена потребног за рад, те је усвојио тужбени захтев тужиоца у делу којим је тражио накнаду за техничко унапређење машина и поступка израде.

По оцени Врховног касационог суда, правилно је другостепени суд применио материјално право када је преиначио првостепену пресуду и одбио тужбени захтев тужиоца.

Одредбом члана 108. Закона о патентима, који се примењује у овој правној ствари, прописано је да се проналаском из радног односа сматра: 1. проналазак који запослени створи извршавајући своје редовне радне обавезе или посебно наложене задатке у вези са научно-техничким истраживањем и развојем, као и проналазак који настане у извршавању уговора о истраживачком раду закљученом са послодавцем; 2. проналазак који није обухваћен тачком 1. овог става, а који запослени створи у вези са активностима послодавца или коришћењем материјално-техничких средстава, информација и других услова које је обезбедио послодавац; 3. проналазак који запослени створи у року од годину дана од дана престанка радног односа, а који би, да је створен у току радног односа, био проналазак из тачке 1. или тачке 2. овог члана. Одредбом члана 111. наведеног закона је регулисано питање висине накнаде запосленом за проналазак из радног односа.

Одредбом члана 52. Правилника о раду туженог је предвиђено да су услови и начин остваривања награде по основу иновације или рационализације примењене у пословању послодавца уређују уговором између послодавца и запосленог.

Према одредби члана 600. Закона о облигационим односима, уговором о делу посленик (предузимач, извођач радова) обавезује се да обави одређени посао, као што је израда или оправка неких ствари или извршење неког физичког или интелектуалног рада и слично, а наручилац се обавезује да му за то плати накнаду.

Имајући у виду чињенично стање утврђено од стране нижестепених судова, као и садржину напред наведених одредаба, по налажењу овог суда, правилно је другостепени суд закључио да су у конкретном спору наведене законске одредбе неприменљиве, будући да модификација наведене машине од стране тужиоца не представља ни патент, нити мали патент, нити је тужилац са туженим имао закључен

уговор о делу у смислу одредбе члана 600. ЗОО, већ је наведено техничко унапређење извршио у току радног времена у вези са активностима послодавца. Стога би предметно потраживање тужиоца могло представљати само новчано потраживање из рада и радног односа, која потраживања сагласно одредби члана 196. став 1. Закона о раду застаревају у року од три године. Како је тужилац модификацију машине извршио у току 2007. године, а тужбу поднео 17.08.2016. године, то је правилно другостепени суд закључио да је потраживање тужиоца застарело, због чега је правилно одбио тужбени захтев тужиоца.

Без утицаја на другачију одлуку су наводи ревидента да је неспорно да техничко унапређење није регулисано Законом о патентима који је у време модификовања машина од стране тужиоца био на снази, али ради разумевања института техничког унапређења, другостепени суд је требало тумачити и остале позитивно правне прописе, као и раније важећи Закон о патентима који је препознавао потребу заштите права на накнаду за техничко унапређење које јесте неименовано право индустријске својине и потребу да сваком аутору припадају трошкови израде, тј. накнаде у висини вредности за обављене преправке. Ово стога што правилна примена материјалног права изискује да се примењују позитивни прописи који су били на снази у моменту настанка узрока спора, чиме је, по налажењу овог суда, другостепени суд управо примењујући одредбе Закона о патентима који је важио у време када је тужилац вршио радове на машини туженог, односно техничко унапређење, одговорио задатку правилне примене материјалног права.

Нису основани ни наводи тужиоца из ревизије којима указује да другостепени суд није правилно ценио приговор застарелости потраживања из радног односа будући да је тужени извештајем трочлане комисије, која је формирана на основу решења директора туженог од 18.02.2015. године, фактички признала дуг на посредан начин и тако прекинула рок застарелости потраживања тужиоца. Наиме, до прекида застаревања у смислу одредаба чланова 387-393. ЗОО може доћи само у оквиру рока застаревања конкретног потраживања, дакле, не и након протекла рока застарелости од три године рачунајући од извршења преправке на машини туженог од стране тужиоца.

Из изложених разлога, на основу одредбе члана 414. став 1. ЗПП, одлучено је као у ставу првом изреке.

Одлука из става другог изреке пресуде донета је у смислу одредбе члана 154. у вези члана 165. ЗПП, будући да одговор туженог на ревизију тужиоца се не може сматрати у конкретном случају трошком који је био неопходан ради одлучивања о ревизији.

Председник већа-судија
Бранислава Апостоловић,с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић